

Gemeente Opsterland, wat betekent onevenredig

14 december 2024, door Michiel Osinga Sanders

De bestuursrechter van de rechtbank Noord-Nederland heeft 29 november 2024 uitspraak gedaan op het beroep dat Vermilion had ingesteld tegen de weigering van het college van b&w van Opsterland om een omgevingsvergunning te verlenen voor het uitvoeren van een proefboring op een 1,5 ha groot terrein met boorkelders, boortorenfundaties, een hemelwaterput en een toegangsweg aan de Ripen bij Nij Beets.

Vermilion wil een proefboring. Onder andere omwonenden én gemeente willen dat niet. Twaalf van deze anderen volgden de rechtszaak en wilden zonodig ook hun standpunt aan de rechter vertellen. Zij zijn door de rechtbank als belanghebbenden geaccepteerd.

Opsterland vond dat sprake is van een onevenredige aantasting van de landschappelijke- en cultuurhistorische waarden in het gebied, dus werd de omgevingsvergunning geweigerd. Wat is dat, onevenredig. En waarom dan?

De rechtbank had op 22 maart 2024 in een tussenuitspraak al vastgesteld dat de weigering onzorgvuldig en ondeugdelijk gemotiveerd was. Opsterland had de weigering niet goed genoeg gemotiveerd. Omdat er een goede kans was dat de gemeente wél met wat goeds voor de dag zou komen, kreeg de gemeente een tweede kans.¹ In de einduitspraak van 29 november 2024 staat dat Opsterland die kans niet goed heeft benut. Opsterland moet een nieuw besluit nemen. Opsterland wil geen nieuw besluit nemen, dus is van plan in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) te gaan.^{2 3} De Afdeling is de hoogste bestuursrechter. Een nieuw besluit nemen is verplicht. Dat Opsterland denkt van niet, toont aan dat juridische basiskennis ontbreekt. Alleen de voorzieningenrechter kan die verplichting uitstellen.

Wat zegt de rechter?

De rechters – het zijn er drie – zijn het in de tussenuitspraak van 22 maart 2024 eens dat de plannen van Vermilion een aantasting van de landschappelijke- en cultuurhistorische waarden inhouden. Kat in het bakkie zou je denken. Niet dus. De vraag is in dat geval of het een *onevenredige* aantasting is. Daarop is het antwoord nee. Samengevat kun je stellen dat die nee tot stand is gekomen omdat Opsterland herhaaldelijk de onevenredigheid niet heeft gemotiveerd. Je leest het goed: helemaal niet. Opsterland heeft meerdere kansen gehad en simpelweg – laten we het netjes houden – daarover niet echt inhoudelijke informatie verstrekt. Er is nooit een antwoord gekomen op de vraag *waarom* er een onevenredige aantasting zou zijn.

Een ander pijnpunt is dat niet goed is onderbouwd dat een werkverschaffingsproject op de Ripen door de proefboring in het gedrang komt. Opsterland had als onderbouwing alleen maar naar wat topografische kaarten verwezen, schrijft de rechtbank.

Omdat Opsterland de kans kreeg huiswerk deels over te doen, heeft de rechtbank ook andere onderwerpen behandeld waarover partijen van mening verschilden. Dat hoort de rechter te doen in zo'n tussenuitspraak.

Partijen hadden al eerder (in 2017, 2018) deskundigen ingeschakeld. Opsterland was bij Bureau FaunaX uitgekomen en Vermilion bij Royal Haskoning/DHV. De rechtbank op zijn beurt had ook een deskundige ingeschakeld. Die deskundige is in dit soort zaken vrijwel altijd de STAB.⁴

De gestreepte waterroofkever, één van de zwaar beschermde diertjes die de heropening van het Polderhoofd kanaal jaren heeft opgehouden, komt ook in deze zaak voorbij. De proefboring ligt dichtbij een compensatiegebied dat in het kader van de heropening van het kanaal is ingericht. In het rapport van FaunaX staat dat ze niks concreets weten over de effecten van de proefboring

¹ vindplaats van deze uitspraak op www.rechtspraak.nl [ECLI:NL:RBNNE:2024:1151](https://ecli.nl/RBNNE:2024:1151)

² vindplaats van deze uitspraak op www.rechtspraak.nl [ECLI:NL:RBNNE:2024:4810](https://ecli.nl/RBNNE:2024:4810)

³ Sa! van 10 december 2024 en Leeuwarder Courant van 13 december 2024

⁴ advies door de STAB, Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening, is een onafhankelijk adviesorgaan voor rechtbanken en de Raad van State

op de gestreepte waterroofkever, alleen dat het beter is uit te gaan van het voorzorgsbeginsel. Oftewel, het is beter geen proefboring te doen. Vermilion is met een rapport van Royal Haskoning/DHV op de proppen gekomen en die geeft op allerlei vragen over de gestreepte waterroofkever stellig en duidelijk antwoord – in het voordeel van Vermilion. De STAB heeft die antwoorden van Royal Haskoning/DHV bevestigd.

De (aanvullende) rapporten van de STAB en Royal Haskoning/DHV zijn met name door een aantal belanghebbenden op de korrel genomen. De vraag of de gestreepte waterroofkever in het gebied voorkomt en zo ja, waar, worden besproken. Een meningsverschil over de afstanden, verkeersaspecten, compleetheid aangevraagde omgevingsvergunning, lichthinder en maatschappelijk draagvlak zijn uitvoerig door de rechtbank besproken. Onder de streep vormen geen van deze onderwerpen een goede reden om de omgevingsvergunning te weigeren.

Opsterland krijgt dubbel en dwars de deksel op de neus. Vermilion heeft bezwaar gemaakt. Pas in de bezwaarfase bleek dat het hekwerk te hoog zou worden. In het besluit en tijdens de aanvraagprocedure is de te hoge omheining nooit besproken. Die afwijzingsgrond mag niet. De regel is dat je, als je zelf bezwaar maakt, niet in een slechtere positie mag komen. Dit is dus echt een gepasseerd station. Dom dom dom.

Maar goed, Opsterland had huiswerk meegekregen. Verpruts je het de eerste keer dan mag je de tweede keer best wel beter beslagen ten ijs komen... toch?!

Het nieuwe huiswerk waar Opsterland mee op de proppen kwam bestond uit een brief van een professor dr. ir., verbonden aan de RUG.⁵ Als dit de uitkomst is na een hersenkraakgroepsgeprek (mooi scrabblewoord trouwens) op het gemeentehuis... Allemachtig, je kunt er de wanhoop van de juristen op het gemeentehuis uit aflezen! De hoogleraar gaat in zijn brief in op de historie van het gebied (historie gronden en gebruik).

De rechtbank gaat uitgebreid in op deze brief én kijkt ook naar de vraagstelling die Opsterland de professor heeft voorgelegd. De rechtbank komt tot de conclusie dat de vraagstelling te algemeen en ruim geformuleerd is. Opsterland heeft de professor niet gewezen op een bepaald deel van de eerdere tussenuitspraak over de plansystematiek en plantoelichting. De professor had een onjuiste vraagstelling voorgelegd gekregen. Het advies (de brief) van de professor is gebaseerd op verkeerde uitgangspunten. De rechtbank sluit vervolgens af dat je er niks aan hebt, maar dan met iets nettere woorden.

Hoe nu verder?

Opsterland gaat in hoger beroep. Wil de gemeente een kans maken dan moet het deze keer écht beslagen ten ijs komen. De uitspraken van de rechtbank bieden twee punten een opening: waarom is de aantasing onevenredig + komt de gestreepte waterroofkever wel of niet in het gebied voor en zo ja, waar.

De aanleg van het compensatiegebied dateert van 2014-2015. Er is in 2017 door Royal Haskoning/DHV veldmeting gedaan. Dat veldonderzoek zou niet goed zijn gedaan, zo is bij de rechter aangevoerd. Onderbouw die stelling. Tussen 2015 en 2017 zit een periode van slechts twee jaar. Laat nieuw onderzoek doen. Wat is de huidige stand van de natuur in dat deel van de Ripen. Kijk gelijk naar de andere dieren die in de uitspraak aan de orde komen. Oké, de nieuwe informatie is in dat geval veel recenter. Als nu of in 2025 blijkt dat de gestreepte waterroofkever en al die andere beschermde diersoorten door het gebruik van de gewenste omgevingsvergunning ernstig worden verstoort, dan is het aan de Afdeling om een afweging te maken. Kortom, kom bij de Afdeling met een steviger rapport dan dat niet-onderbouwde rapport van FaunaX, oftewel onderbouw de bevindingen ■

⁵ deze geleerde is als hoogleraar verbonden aan de RUG (Rijksuniversiteit van Groningen, faculteit der letteren)